

Déri Balázs

Angus Ritchie prédikációjának retorikai elemzése

Angus Ritchie prédikációját újraolvasva nehéz elvonatkoztatnom a Magdalen College-ban szinte szokatlan dinamizmustól, ahogyan ez a szöveg elhangzott. De bizonytalanság a közvetlen hallás élménye nélkül is „átjön” a személyiség kettőssége: a filozófiában járatos szakteológusé, aki a legkiválóbb kollégiumok egyikének neveltje és a nagy intellektuális teljesítmények egyetemi közegében is helytálló, ugyanakkor a sok helyt szolgáló, sokféle közösségben megforduló szervezőé, aki mélyen benne él a társadalmi valóságban, sokat ír, nyilatkozik. Jó látni, ahogy az a vezető szellemi műhely, amely szükségszerűen zárt világ, nem tér ki azelől sem, hogy szembesüljön a súlyos —sajátosan a kelet-londoni— valósággal, sőt tegyen is érte, ahogy „kiküldte” hajdani alumnusát, Jellicoe atyát, s ahogy mai Jellicoe-káplánja, Ritchie atya révén is közvetlenül tartja a kapcsolatot a szociális misszióval.

A prédikáció pünkösdi felől tekint vissza a mennybemenetelre. Az egyik legnehezebben megragadható, misztériumos teológiai kérdést hozza közel —ott és akkor— az életkorban különböző, de a közös iskolai-egyetemi lét miatt egyöntetű közegnek. Az értést segíti, hogy világosan három részre tagolódik a beszéd, melyek egy-egy szemléltető mozzanat köré szerveződnek.

Hogyan képzelhetjük el s hogyan ábrázolhatnánk szobrászati eszközökkel Jézus mennybemenetelét? A komoly („lessingi”) esztétikai kérdés természetesen —a szó etimológiája szerint— a tanítványok akkori érzékelésére (látás-tapasztalatára) és a mi lelki érzékelésünkre is vonatkozik. A mulatságos walsinghami ábrázolásra való visszautalás zárja le a látásra hivatkozó első részt.

A válasz, hogy Jézus az Atyához tér vissza és hogy ez a *hová* a mi hitünk bizonyossága, miközben a *hogyan* misztérium marad, a második rész fő témája. Hitünk szerint „az emberi lénynek fizikai és spirituális jövendője is van”, de az Istennel való jövőnkéről kevés részletet mond el a kinyilatkoztatás. Az igehirdető itt egy térben és időben egészen közeli, nagy figyelmet kiváltó filozófiai vitát elevenít föl az anglikán közösség mély gondolkodóként ismert vezetője és egy magát radikális ateistaként meghatározó biológus között. A keresztény —állunk az érsek mellé— nyitva marad a titok, halál utáni lét iránt.

A harmadik részben háromszor is elhangzik: „itt és most”. Az esztétikai és filozófiai gondolatok tehát „ide”, a jelenbe jönnek: az igehirdető utal a hitvallásos teológiai tanításra (a beszéd után közösen mondott Credóra), a gyakorlati szeretetre, amelyről a Jellicoe-káplánnak beszélnie is kell, és a közösség állandó lelkésze, Michael atya által kiszolgáltatót szentségre, a látható jegyekre. Jézus „túl” van már, mi „lent”, itt a titokteli, de a nehézkedés törvényei alá vetett világban. De itt van vigasztalásul fölemeltetésének példája, Lelke — és a szentség, mely a Krisztusban ránk váró dicsőségbe enged bepillantást.